

Ceza Muhakemesi Kapsamında Uzlaştırmacılara Yapılan Ödemelerin Vergisel Niteliği ve Vergi Adaleti Açısından Değerlendirilmesi

♦♦♦

Tax Nature of Payments Made to Conciliators in Criminal Procedure and Their Evaluation in Terms of Tax Justice

Mutlu YORULDU* · Nilüfer ZEYBEK YORULDU**

<https://doi.org/10.25204/iktisad.1655780>

Öz

Bu çalışmanın amacı, Ceza Muhakemesi kapsamında uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin vergisel niteliğini tespit etmek ve bu ödemelerin vergilendirilmesini vergi adaleti açısından değerlendirmektir. Çalışmada araştırma yöntemi olarak; nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Zira çalışma ceza ve vergi mevzuatına dayandırılmıştır. Bu kapsamda, çalışmada detaylı bir mevzuat taraması yapılarak, ceza muhakemesi mevzuatı ile vergi mevzuatı arasında sistematik bir analiz gerçekleştirilmiştir. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği temel analiz dokümanlarını oluşturmuştur. Çalışma kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda, uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin, Gelir Vergisi Kanunu kapsamında geliri oluşturan yedi kazanç ve irat unsuru içinde “ücret” geliri olarak kabul edilmesi gerektiği, uzlaştırmacılara yapılan ücret ödemelerinin vergilendirilmesinin, anayasal vergilendirme ilkelerinden olan adalet ilkesine uygun olmadığı ve bu anlamda kanuni düzenlemeler yapılması gerektiği ortaya konulmuştur. Uzlaştırmacılara yapılan ücret ödemelerinin, vergilendirmede ayırma ilkesi de nazara alınarak, gelir vergisi kanunu açısından istisna olarak kabul edilmesi, vergilendirmede ve gelir dağılımında adaletin tesisi açısından yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ceza muhakemesi, uzlaştırmacılık, ücret gelirinin vergilendirilmesi, vergi adaleti.

Abstract

The purpose of this study is to determine the taxable nature of payments made to conciliators within the scope of Criminal Procedure Law and to evaluate the taxation of these payments from the perspective of tax justice. Document analysis, a qualitative research method, was used as the research method in the study. The study is based on criminal and tax legislation. In this context, a detailed legislative review was conducted, and a systematic analysis was conducted between criminal and tax legislation. The main analysis documents were Income Tax Law No. 193, Criminal Procedure Law No. 5271, and the Regulation on Conciliation in Criminal Procedure. As a result of the research conducted within the scope of the study, it was demonstrated that payments made to conciliators should be considered "fee" income within the seven elements of income and revenue within the scope of the Income Tax Law. The taxation of fee payments made to conciliators does not comply with the principle of justice, a constitutional principle of taxation, and that legal regulations are necessary to this end. It would be appropriate to accept the fee payments made to conciliators as an exemption from the income tax law, taking into account the principle of separation in taxation, in order to establish justice in taxation and income distribution.

Keywords: Criminal procedure, conciliation, taxation of wage income, tax justice.

Makale Bilgileri

Makale Türü:
Araştırma
Makalesi

Geliş Tarihi:
11.03.2025

Kabul Tarihi:
29.09.2025

© 2026 İKTİSAD
Tüm hakları
saklıdır.

Article Info

Paper Type:
Research Paper

Received:
11.03.2025

Accepted:
29.09.2025

© 2026 JEBUPOR
All rights
reserved.

Atıf/ Cite (APA): Yoruldu, M. ve Zeybek Yoruldu, N. (2026). Ceza muhakemesi kapsamında uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin vergisel niteliği ve vergi adaleti açısından değerlendirilmesi. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, (29), 34-49. <https://doi.org/10.25204/iktisad.1655780>

* Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, mutlu.yoruldu@balikesir.edu.tr

** SMMM/Uzlaştırmacı/Maliye Bilim Uzmanı, niluferzeybek@gmail.com

Extended Abstract

Introduction and Research Questions & Purpose:

Tax justice is crucial and decisive for establishing fairness in social income distribution. The fair and balanced distribution of the social tax burden among the individuals and segments of society is stipulated and guaranteed in Article 73/2 of the Constitution of the Republic of Turkey. Indeed, one of the key tools used in taxation to determine individuals' ability to pay is the principle of separation. In this context, taxation requires taxing capital and labor, both factors of production, under different conditions, while also protecting and preserving the relative labor factor. Protecting the wage, the income derived from the labor factor, and providing relative tax advantages are globally accepted as a basis for fair taxation. The purpose of this study is to determine the taxable nature of payments made to conciliators within the scope of Criminal Procedure Law and to evaluate the taxation of these payments from a tax justice perspective. Given the small income conciliators earn from these activities, which is the greater benefit from taxation or from non-taxation? In other words, regarding whether or not to levy taxes on conciliator fees, can achieving the social purpose of taxation be preferred over achieving the fiscal purpose of taxation? This study examines and attempts to answer this fundamental question.

Literature Review:

The literature review focused on the current income tax law and the Code of Criminal Procedure, specifically from www.mevzuat.gov.tr. Furthermore, the Regulation on Conciliators in Criminal Procedure, including the latest amendments to the regulation, was obtained by scanning the data. Because there is no other study in the literature of this scope, it was designed, planned, and constructed as a completely original study. Other studies exist in the literature that address and evaluate the taxation of wage income from a tax justice perspective. However, no other study has been found that addresses and evaluates the taxation of conciliator fees from a tax justice perspective. In this respect, we believe this study will make a significant contribution to the literature.

Methodology:

Document analysis, a qualitative research method, was used in the study. Document analysis, also known as the document scanning method, involves researching, selecting, collecting, and examining existing documents and records related to the research topic; data is obtained and evaluated from these reviews. Since the basis of the study is the relevant literature and legislation, the document analysis method was preferred. In this context, the Code of Criminal Procedure No. 5271 and the Regulation on Conciliation in Criminal Procedure, which constitute the fundamental legislation of the conciliation institution, were scanned and examined in detail. Furthermore, starting from 2017, when the current structure of the conciliation institution was established, minimum wage tariffs were analyzed through a detailed scan, including the year 2024. Furthermore, to determine and evaluate the taxable nature of payments made to conciliators, which forms the center of the study, the Income Tax Law No. 193 was examined in detail, and inferences were drawn. Findings obtained from relevant legislation reviews were evaluated and supported by theoretical knowledge and studies on tax justice, and findings were made and conclusions and recommendations were created.

Results and Conclusions:

Wage earners, unlike taxpayers who are subject to withholding tax in taxation and are required to file annual returns, cannot deduct their expenses from the tax base, posing a problem for the protection of labor income. In this context, two solutions are proposed to ensure tax equity regarding conciliator fees. The first is the requirement that the provisions of Article 23, Paragraph 18 of the Income Tax Law be applied to conciliator fees. In other words, withholding (tax deduction) should not be applied to conciliator wage income that does not exceed the gross amount of the monthly minimum wage. This situation violates the constitutional principles of proportionality and equality in taxation and undermines the principle of tax justice. Another proposed solution to ensure tax justice regarding mediator fees could be to add a separate clause to Article 23, paragraph 1, of the Income Tax Law, stipulating that "mediator fees are exempt from income tax." It is crucial that fees paid to mediators be partially or fully covered by the income tax exemption provided in the Income Tax Law. In this context, provisions regarding wage income in the Turkish tax system should be revised to ensure fairness in the taxation of wages paid to mediators and to ensure tax fairness for all individuals earning wage income.

1. Giriş

Vergi, devletlerin, en önemli gelir kaynaklarından biri sayılmaktadır. Devletler, kamu giderlerinin genel finansman aracı olan vergiyi, etkili bir maliye politikası aracı olarak kullanmaktadırlar. Adalet, anayasal vergilendirme ilkeleri arasında yer almaktadır. Vergi adaleti, vergi yükünün toplumdaki kişiler arasında adil dağılımıdır. Bu kapsamda gelir dağılımı, kişilerin mali gücü, vergi tarifeleri ve ayırma ilkesi gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Devletlerin, maliye politikaları ve mevzuat yapıları içerisinde, etkin bir vergilendirme sisteminin olmaması, toplumsal refah kaybının oluşmasına yol açan bir faktördür. Vergi sistemlerinin, vergilemede adaleti sağlamada yetersiz kalması halinde, bireylerin devlete güveni azalmakta, vergiden kaçınma ve vergi kaçırma gibi refleksler ortaya çıkabilmektedir.

Bir ülkede toplumsal vergi dağılımının adil olması ile gelirin adil dağıtılması arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Zira iktisadi anlamda devletin kamu mali araçlarını kullanarak, gelirin tekrar (daha adil biçimde) dağıtımını sağlamasına ikincil gelir dağılımı denilmektedir. Bu anlamda toplumsal kişi ve/veya kesimler arasında adil ve dengeli dağıtılması sonucunda, toplumsal refah düzeyinin dağılımı da doğrudan etkilenmektedir. Dünya genelinde gelir dağılımı adaletsizlikleri önemli bir sorun iken; bu sorun gelişmekte olan ülkeler ve az gelişmiş ülkelerde daha hissedilir ve belirgin hale gelmektedir. Kamu maliyesi ve mali hukuk literatürüne bakıldığında, yapılan çalışmaların önemli bir kısmının ücret gelirlerinin vergilendirilmesi üzerinde yoğunlaştığını söylemek mümkündür. Yapılan çalışmalarda, ücret gelirlerinin vergilendirilmesinde, farklı vergilendirme usullerinin olması sebebiyle vergi adaletini bozucu bir etkinin ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Bu nedenle vergi adaletinin tesisi açısından, ücret gelirlerindeki farklı vergilendirme biçimlerinin kaldırılarak, vergilendirmede eşitlik ilkesine uyulması ve mali güç ilkesinin dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir (Bay ve İnneci, 2017: 216-217; Yeniçeri, 2014: 84).

Genel anlamda, ücret gelirleri üzerinden vergi tahsil etmek devletler açısından görece daha kolay bir yol ve yöntem olmaktadır. Zira ücret gelirleri üzerinden vergi tahsilatı kaynakta kesinti yöntemine göre yapıldığından, devletlerin mali planlamaları açısından dönem başında planlanan vergi tahsilatı rakamları ile dönem sonu itibarıyla gerçekleştirilen vergi tahsilatı rakamları arasında, devlet hazinesi aleyhine bir fark oluşmamaktadır. Bu durum diğer taraftan, kamu maliyesinin sosyal amacını oluşturan “gelir dağılımında adaletin sağlanması” fonksiyonu ile çatışabilmektedir. Bu da ücret gelirlerinin vergilendirilmesinde bir açmazı beraberinde getirmektedir. Zira kuramsal anlamda vergilendirmede, emek faktörünün getirisi olan ücretin vergilendirmede gözetilmesi ve korunması gerekmektedir. Dolayısıyla konusu ücret gelirleri ve vergilendirilmesi olan çalışmalar her zaman güncelliğini korumaktadır. Bu çalışmada, ücret geliri olarak kabul edilen uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin vergisel niteliği ve vergilendirme karşısındaki durumu, vergi adaleti açısından değerlendirilmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar daha genel çalışmalar olup, spesifik olarak bu alana yönelmiş herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Zira bu durum, bu çalışmayı özgün bir araştırma haline getirmektedir.

Türk vergi sisteminde, vergi, gelir, servet ve harcamalar üzerinden alınmaktadır. Gelir üzerinden alınan vergiler, gelir vergisi ve kurumlar vergisidir. Ücret gelirleri, Gelir Vergisi Kanunu (GVK) kapsamında vergilendirilmektedir. GVK’da (1961) ücret, “İşverene tabi belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir” şeklinde tanımlanmıştır. Uzlaştırmacıların, uzlaştırma faaliyetlerinden elde ettikleri gelirler, ücret sayılmakta ve kaynakta kesinti (tevkifat) usulü ile vergilendirilmektedir. Ücretlerin vergilendirilmesi, genel olarak kaynakta kesinti yoluyla gerçekleştirildiğinden, ücret geliri elde edenler, ilgili şartları sağladığı sürece, gelir vergisi beyannamesi düzenlememekte ve dolayısıyla giderlerini vergi matrahlarından indirememektedirler. Bu durum, vergi adaletinin tesisi açısından, ücret geliri elde edenlerin aleyhine sonuçlar doğurabilmektedir. Zira ücret diğer gelir unsurlarıyla aynı oranda vergilendirilmekte fakat ücrete ilişkin matrah tutarları daha yüksek tutulduğundan,

görece daha düşük bir vergilendirme söz konusu olmaktadır. Ayrıca hukuk sistemi içerisinde, önemli bir aktöre dönüşen uzlaştırmacıların ücret tarifeleri (özellikle suçun ağırlık derecesine göre sınıflandırılan bir ücret tarifesi yapısı olmadığından) yetersiz kalmakta, ücretlerinden vergi kesintisi yapılmakta, uzlaştırma faaliyetlerini yürütürken yaptıkları masraflar kısmen veya tamamen ödenmemekte ve uzlaştırmacılık faaliyetinin dışında başka bir gelir getirici faaliyeti bulunmayan uzlaştırmacılar, sosyal sigorta sisteminin dışında bırakılmaktadır.

Bu çalışmada, vergi adaleti kapsamında uzlaştırmacılara yapılan ödemeler incelenmektedir. Çalışmanın amacı, uzlaştırmacı ücretlerinin vergilendirilmesinin vergi adaleti perspektifinde değerlendirilmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Belge tarama yöntemi de denilebilen doküman analizinde, araştırma konusuna yönelik olarak mevcut belge ve kayıtlar araştırılır, seçilir, toplanır ve incelenir; bu incelemelerden veriler elde edilerek değerlendirilir (Karasar, 2005: 183). Çalışmanın temelini ilgili literatür ve mevzuat oluşturduğundan, doküman analizi yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Bu kapsamda, uzlaştırma müessesesinin temel mevzuatını oluşturan; 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ve Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği (CMUY) detaylı olarak taranarak incelenmiştir. Ayrıca uzlaştırmacılık müessesesinin meri yapısının oluşturulduğu 2017 yılından başlamak üzere 2024 yılı dâhil asgari ücret tarifeleri detaylı bir tarama ile tahlil edilmiştir. Ayrıca çalışma konusunun merkezini oluşturan, uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin vergisel niteliğini saptamak ve değerlendirebilmek için 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu detaylı bir biçimde incelenerek, çıkarımlarda bulunulmuştur. İlgili mevzuat incelemelerinden elde edilen bulgular, değerlendirilerek ve vergi adaletine ilişkin kuramsal bilgi ve çalışmalarla desteklenerek, tespitler yapılmış, sonuç ve öneriler oluşturulmuştur.

2. Ceza Muhakemesi Kapsamında Uzlaştırma ve Uzlaştırmacılara Yapılan Ödemeler

Bu kısımda, ceza muhakemesi kapsamında uzlaştırmacının tanımı ve önemi, uzlaştırma sürecinin etkinliği ve istatistikler, uzlaştırmacıların rolü ve uzlaştırmacılara yapılan ödemeler alt başlıkları açıklanmıştır.

2.1. Uzlaştırma Kurumunun Tanımı ve Önemi

Uzlaştırma kurumu, 5271 sayılı CMK'nın (Resmî Gazete, 2004) 253. maddesinde düzenlenmiştir. Uzlaştırma, taraflar arasındaki bir anlaşmazlığı çözmek için görevlendirilen uzlaştırmacı tarafından gerçekleştirilen alternatif bir çözüm yöntemidir. Uzlaştırma, tarafları mahkemeye gitmeden ve zaman kaybetmeden uyuşmazlığı çözmeye ve anlaşmaya varmaya teşvik etmektedir. Her türlü anlaşmazlık ve uyuşmazlığın yargı yoluna gitmesi sonucunda yargının iş yükü artmaktadır. Yargının iş yükünün artması durumunda adaletin gecikmesi ya da adil karar verememe gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır (Akçay, 2011: 136). Bu anlamda uzlaştırma kurumu, alternatif bir çözüm yöntemi olarak yargının iş yükünün azaltılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca uzlaştırma yapılırken, ceza adaleti sistemine bir alternatif olan onarıcı adalet sistemi esas alınmaktadır. Onarıcı adalet ile mağdur ve şüpheli konumunda olan tarafların bir araya gelerek sorunu çözmek amacıyla iş birliği yapmaları hedeflenir. Bu yaklaşımda, suçlunun cezalandırılması yerine mağdurun zararının tazmin edilmesi daha önemlidir (Günay, 2019: 42). Ceza Muhakemesi Uzlaştırma Yönetmeliği'nde (2017) uzlaştırma şu şekilde tanımlanmıştır:

*"Uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur, suçtan zarar gören veya kanuni temsilcisinin, Kanun ve bu Yönetmelik'teki usul ve esaslara uygun olarak uzlaştırmacı tarafından anlaşılmaları suretiyle, uyuşmazlığın giderilmesi süreci"*dir.

Uzlaştırma kurumu, usul ekonomisi gereğince davaların hızlı ve en az gider ile sonuçlandırılmasına katkıda bulunmaktadır. Davaların sonuçlandırılma süresi uzadıkça bireylerin makul sürede, adil ve doğru yargılanması da zorlaşmaktadır.

2.2. Uzlaştırma Sürecinin Etkinliği ve İstatistikler

Adalet Bakanlığı'nın 2023 yılında yayımladığı adalet istatistiklerine göre: Ceza Mahkemeleri'nde bir dosyanın sonuçlandırılma süresi ortalama 265 gün, Bölge Adliye Mahkemeleri'nde bir dosyanın ortalama sonuçlandırılma süresi 228 gün, Cumhuriyet Başsavcılığı dosyalarının sonuçlandırılma süresi ortalama 391 gün, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve Ceza Daireleri'nde ortalama 674 gündür. Bu dönemde uzlaştırma bürolarına sevk edilen toplam dosya sayısı 586.958 olarak gerçekleşirken, bu dosyaların 270.209'unda uzlaşma sağlanarak, dosyalar yargı yoluna müracaat edilmeksizin çözüme kavuşturulmuştur (Adalet Bakanlığı, 2024: 11-13).

Uzlaştırmacı görevlendirildikten sonra, dosyanın kabul edilmesinden itibaren, uzlaştırma faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi için 30 günlük süre başlamaktadır. Bu süre zarfında, uzlaştırmacının sonuçlanamaması halinde, yetkili Cumhuriyet Savcısı'ndan veya ilgili hâkimden iki defa 20 günlük ek süre talep edilebilmektedir. Bu süre dâhilinde, yani en geç 70 gün içerisinde uzlaştırmacının sonuca bağlanması zorunludur (Günay, 2019: 42). Uzlaştırma, alternatif bir çözüm yöntemi olarak, yargının iş yükünü azaltmakta, makul sürede anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmakta, anlaşmazlıklara daha kolay ve ekonomik çözümler sağlamaktadır. Her anlaşmazlık yargıya taşınmadığı için uzlaştırma, usul ekonomisi ilkesine uygundur.

2.3. Uzlaştırmacıların Rolü ve Uzlaştırmacılara Yapılan Ödemeler

Uzlaştırmacı, uzlaşma sürecinde taraflara yardımcı olan üçüncü bir kişidir. Uzlaştırmacı, dosyanın tarafları arasında anlaşma sağlanmasına yardımcı olmak için kendisine atanan görevleri yerine getirir ve tarafların birbirlerine karşı saygılı ve yapıcı bir şekilde davranmalarını teşvik eder. Uzlaştırmacı, bağımsız ve tarafsızdır. Ceza Muhakemesi Uzlaştırma Yönetmeliği'nde (2017) uzlaştırmacı şu şekilde tanımlanmıştır. Uzlaştırmacı;

"Şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören arasındaki uzlaştırma müzakerelerini yöneten, Cumhuriyet savcısının onayıyla görevlendirilen avukat veya hukuk öğrenimi görmüş kişi" dir.

Adalet Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre, Türkiye'de 32.000'den fazla uzlaştırmacı bulunmaktadır (Adalet Bakanlığı, 2025a). CMK'nın (2004) 253. maddesinin 22. Fıkrasında, uzlaştırmacılara, bu işleri dolayısıyla yapılması gereken ödemelerle ilgili olarak, şu ifade yer almaktadır:

"Uzlaştırmacıya Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen tarife göre ücret ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır."

Uzlaştırma ücretinin, ne zaman ve nasıl ödeneceği, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin (Resmî Gazete, 2017) 36. maddesinin 1. fıkrası ile aynı yönetmeliğin 37. maddesinin 1. fıkrası hükümlerine göre;

"Görevlendirilen uzlaştırmacıya belirlenen ücret, uzlaştırma işlemleri sonunda düzenlenecek raporun ibrazından sonra makul süre içerisinde Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından sarf kararı ile ödenir."

şeklinde düzenlenmiştir (Ekici Şahin ve Yemenici, 2018: 500-501) Ceza Muhakemesi Uzlaştırma Yönetmeliği'nin (2017) 36. maddesinde belirtildiği gibi, uzlaştırmacıya ödenecek ücret,

her yıl, Adalet Bakanlığı'nın belirlediği uzlaştırmacı asgari ücret tarifesine göre belirlenmektedir. Aynı maddede şu ifadeler yer almaktadır:

"Uzlaştırmacı ücreti, uzlaştırmacının şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin yaşı, eğitimi, sosyal ve ekonomik durumu gibi belirgin farklılıklarını değerlendirmede ve tarafları uzlaştırmadaki becerisi, süreçte gösterdiği gayret, taraf sayısı, uyuşmazlığın kapsam ve niteliği dikkate alınarak tarifedeki alt ve üst sınırlar arasında belirlenir."

Dolayısıyla, bu kapsamda, uzlaştırmacıya, görevlendirildiği dosyayla ilgili ücret tayini hususunda, görevlendirmeyi yapan mercie bir takdir yetkisi ihdas edilmiştir.

3. Uzlaştırmacı Ücretlerinin Belirlenmesi, Enflasyon Etkisi ve Vergi Yüğü

Bu kısımda uzlaştırmacı ücretlerinin belirlenmesi, uzlaştırmacı ücretlerinin enflasyon karşısında durumu ve uzlaştırmacı ücretleri üzerindeki vergiler ve vergi yükü konuları üzerinde durularak, incelemeler gerçekleştirilmiştir.

3.1. Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi ve Kriterleri

Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen ve her yıl yayımlanan, uzlaştırmacı asgari ücret tarifesinde, aşağıda Tablo 1'de belirtilen kriterlere göre, alt ve üst sınır aralığında, belirli bir ücret, takdir edilmektedir.

Tablo 1. Adalet Bakanlığı Tarafından Belirlenen Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesinde Yer Alan Kriterler

a) Uzlaştırma sürecinin teklif aşamasında olumsuz sonuçlanması hâlinde;
b) Uzlaştırma sürecinin olumlu sonuçlanması halinde;
1) 2-3 kişinin uzlaştırılması durumunda
2) 4-6 kişinin uzlaştırılması durumunda
3) 7-9 kişinin uzlaştırılması durumunda
4) 10 ve daha fazla kişinin uzlaştırılması durumunda
c) Uzlaştırma sürecinin olumsuz sonuçlanması hâlinde;
1) 2-3 kişinin taraf olması durumunda
2) 4-6 kişinin taraf olması durumunda
3) 7-9 kişinin taraf olması durumunda
4) 10 ve daha fazla kişinin taraf olması durumunda

Kaynak: Resmî Gazete'den (2022a) yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda belirtilen kriterler kapsamında, Adalet Bakanlığı tarafından, uzlaştırmacılara ödenecek olan ücret miktarı için alt ve üst sınırlar belirlenmektedir. Uzlaştırmacılara faaliyetleri neticesinde ödenecek olan tutarlar, dosyanın soruşturma dosyası olması hâlinde uzlaştırma savcıları; kovuşturma dosyası olması hâlinde ise dosyanın hâkimi tarafından tespit edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, tarifede yer alan ücret aralıkları içerisinde kalmak şartıyla, ödenecek ücreti belirleme yetkisi uygulamada savcıya veya hâkime bırakılmıştır.

Tablo 2. 2018-2024 Yılları Arasında Bakanlık Tarafından Belirlenen Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi (TL)

Numara	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
a	114-171	132-198	145-218	160-240	200-300	400-600	590-885
b (1)	342-456	396-529	436-582	481-642	601-803	1.202-1.606	1.775-2.375
b (2)	456-570	529-661	582-727	642-802	803-1003	1.606-2.006	2.375-2.965
b (3)	570-684	661-793	727-872	802-962	1003-1203	2.006-2.406	2.965-3.560
b (4)	684-798	793-925	872-1018	960-1123	1203-1404	2.406-2.808	3.560-4.155
c (1)	171-228	198-264	218-290	240-320	300-400	600-800	885-1.180
c (2)	228-285	264-330	290-363	320-400	400-500	800-1.000	1.180-1.480
c (3)	285-342	330-396	363-436	400-481	500-601	1.000-.202	1.480-1.775
c (4)	342-399	396-462	436-508	481-560	601-700	1.202-1.400	1.775-2.070

Kaynak: Resmî Gazete’den (2018a, 2018b, 2020a, 2020b, 2021, 2022a, 2022b, 2023) yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2’de verilen tarifeler incelendiğinde; uzlaştırmacı ücretlerinin, bir önceki yıla göre, 2019 yılında yaklaşık %16, 2020 yılında yaklaşık %10, 2021 yılında yaklaşık %10, 2022 yılında yaklaşık %25, 2023 yılında %100 ve son olarak 2024 yılında yaklaşık %47 arttırıldığı tespit edilmiştir. Asgari ücret tarifesinden hareketle bulunan, yıllık artış oranlarının hesaplamasında; alt sınırlar arasındaki veya üst sınırlar arasındaki farkın alınması (karşılaştırılması), sonucu değiştirmemektedir. Aynı zamanda, ilgili yıl için hesaplanan yüzdesel ifadeler, tarifiedeki tüm kategoriler için geçerlidir. 2022, 2023 ve 2024 yıllarında yapılan ücret artışlarının, başlangıç yıllarına göre daha yüksek olmasının sebebi, bu yıllarda Türkiye’de gerçekleşen enflasyon oranının hissedilir bir şekilde artmış olmasıdır.

3.2. Uzlaştırmacı Ücretlerinde Enflasyon Etkisi ve Vergi Yüğü

Uzlaştırmacı ücretlerinin, 2018 ve 2024 yılları aralığında, enflasyon karşısındaki durumu, hem uzlaştırmacı ücret artışı oranları hem de enflasyon artışı oranları dikkate alınarak değerlendirilmektedir. 2018-2024 yıllarını kapsayan sürece ilişkin Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) bazlı enflasyon oranları aşağıda Tablo 3’te verilmiştir.

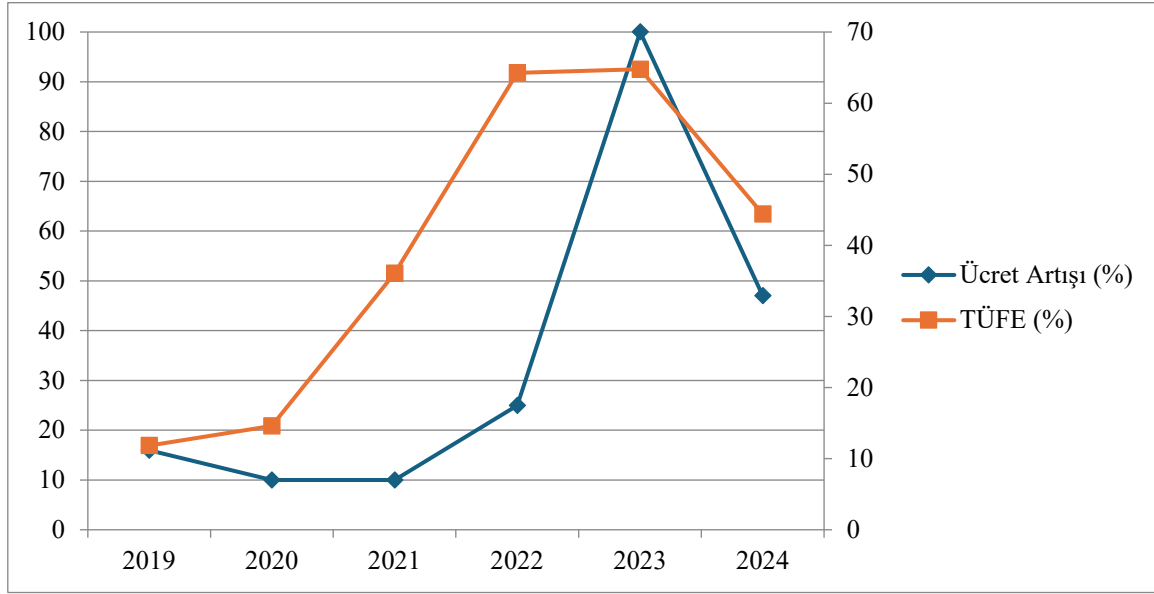
Tablo 3. 2018-2024 Yılları Arasında Türkiye’de TÜFE Oranları (%)

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
20,30	11,84	14,60	36,08	64,27	64,77	44,38

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2025) verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3 değerlendirildiğinde, TÜİK (2025) enflasyon verilerine göre; Türkiye’de çift haneli enflasyonun hâkim olduğu ve özellikle 2022 ve 2023 yıllarında, yıllık enflasyonun, bu dönem için zirve yapmış olduğu ifade edilebilir. Uzlaştırmacı ücretleri açısından bakıldığında, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında yapılan ücret artışlarının, bu dönemlere ait yıllık enflasyon oranlarının, epey bir altında kaldığı söylenebilir. Bunun da uzlaştırmacıların reel ücret kayıpları yaşamalarına bağlı olarak, satın alma güçlerinin azalmasına yol açtığı belirtilebilir. 2023 ve 2024 yıllarında yapılan ücret artışları, ilgili dönemlere ait yıllık enflasyon oranlarının üzerinde seyretmiş olsa da önceki dönemlerde yaşanan ücret kayıplarını tam anlamıyla telafi etmede yeterli olmamıştır.

Şekil 1’de 2019-2024 yılları arasında uzlaştırmacı ücretlerinde yapılan zam oranlarının, yıllık enflasyon oranları karşısında durumu gösterilmiştir. Uzlaştırmacı ücretlerinde yapılan artışın, enflasyon oranının üzerinde belirlendiği tek yıl 2023 yılı olmuştur. Uzlaştırmacıların, bu yıl için satın alma güçleri korunmuştur. Diğer yıllarda yapılan ücret artış oranları ise ilgili dönemlerin enflasyon oranlarının altında kalmıştır.

Şekil 1. Uzlaştırmacı Ücret Artışlarının Enflasyon Karşısındaki Durumu

Kaynak: Tablo 2. ve Tablo 3'te yer alan veriler kullanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

2018-2024 yılları arasında belirlenen uzlaştırmacı ücretlerindeki artış oranları ve enflasyon karşısındaki durumu, yukarıda açıklandıktan sonra, aşağıda Tablo 4 ve devamında uzlaştırmacı ücretlerinin vergi kanunları karşısındaki durumuna değinilmiştir. Tablo 4'te uzlaştırmacı ücretlerinden kesilen vergiler ve dolayısıyla uzlaştırmacıların vergi yükleri gösterilmiştir. Tablo 4'te verilen bilgilere, T.C. Adalet Bakanlığı'nın oluşturduğu UYAP Bilişim Sistemi içinde yer alan Uzlaştırmacı Portalından ulaşılmıştır. Bu portala girişler, sicile kayıtlı uzlaştırmacılar tarafından E-Devlet kullanıcı bilgileri ile yapılmaktadır. Tablo 4 ve Tablo 5'te yer alan bilgiler, uzlaştırmacının kişisel portalından elde edilerek, hesaplamalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu hesaplamalar tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 2018-2024 Yılları Arasında Bir Uzlaştırmacının Hak Ettiği Ücretler, Vergi Kesintileri ve Yatırılan Miktarlar (TL)

Yıllar	Toplam Ücret	Gelir Vergisi	Damga Vergisi	Yatırılan Miktar
2018	2.250	337.5	21	1.891
2019	5.846	877	55	4.913
2020	3.949	592	37	3.319
2021	5.873	880.95	56	4.936
2022	11.333	1.699,95	107	9.526
2023	26.959	4.044	256	22.660
2024	42.426	6.365	381	35.680

Kaynak: Adalet Bakanlığı (2025b), Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) uzlaştırmacı portalında yer alan dosya reddiyatları sekmesindeki bilgilerden yararlanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4'te sunulan bordro bilgilerinden yola çıkılarak, örnek olarak verilen uzlaştırmacının almış olduğu uzlaştırma ücretlerindeki vergi yükü, bireysel vergi yükü formülü olan yıllık ödenen vergi miktarı/yıllık gelir*100 formülü kullanılarak, yaklaşık %15,9 olarak hesaplanmıştır. Zira bu ücretlere, 193 sayılı GVK'nın (Resmî Gazete, 1961) 103. maddesinde yer alan gelir vergisi tarifesinin, asgari oranını oluşturan %15'lik oran uygulanmaktadır. Ücret bordrosu düzenlenmesi sebebiyle uzlaştırmacılara yapılan ödemelerden kesilen damga vergisi oranı ise %9 civarı uygulanmaktadır. Aşağıdaki Tablo 5'te uzlaştırmacının 2018-2024 yılları arasında merkezi atama yöntemi ile görevlendirildiği dosya sayıları, olumlu ve olumsuz sonuçlandırılan dosya sayılarıyla birlikte verilmiştir. Kısmi uzlaştırmalar dikkate alınmamıştır.

Tablo 5. 2018-2024 Yılları Arası Bir Uzlaştırmacıya Atanan Dosya Sayıları ve Başarı Durumu

Yıllar / Başarı Durumu	Uzlaştırılan Dosya Sayısı	Uzlaştıramayan Dosya Sayısı	Toplam Dosya Sayısı
2018	4	2	6
2019	9	7	16
2020	6	7	13
2021	9	6	15
2022	9	13	22
2023	14	11	25
2024	13	15	28

Kaynak: Adalet Bakanlığı (2025b), Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) uzlaştırmacı portalında yer alan dosya reddiyatları sekmesindeki bilgilerden yararlanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5’te, uzlaştırmacılara Adalet Bakanlığı Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı tarafından yapılan görevlendirmelerin son üç yılda arttığı görülmektedir. Bu durum, uzlaştırmaya tabi suç kapsamının genişletilmesi ve/veya uzlaştırmaya tabi suç miktarında artış yaşanmasıyla ilişkilendirilebilir. Tabloya bakıldığında, uzlaştırmacının uzlaştırma ile sonuçlandığı dosya sayısının 2018, 2019, 2021 ve 2023 yılları itibarıyla uzlaştıramayan dosya sayısından fazla, diğer yıllarda ise uzlaştıramayan dosya sayısının nispeten fazla olduğu belirtilmektedir. Zira uzlaştırılan veya uzlaştıramayan dosyalar, uzlaştırmacılara yapılan ödeme miktarlarını doğrudan etkilemektedir.

4. Uzlaştırmacılara Faaliyetleri Neticesinde Yapılan Ödemelerin GVK Açısından Değerlendirilmesi

Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında uzlaştırmacılık faaliyetini yürüten kişilere, yukarıda belirtilen yıllık tarifelere göre yapılan ödemelerin, GVK’ya göre geliri oluşturan, hangi kazanç ve irat unsuru olarak sayılması gerektiği önemli bir husustur. Bu bağlamda, bu kısımda, gerçek kişilerin uzlaştırmacılık faaliyetleri neticesinde elde ettikleri gelirlerin serbest meslek kazancı, ücret ve diğer kazanç ve iratlar açısından incelenmesi yapılmıştır.

4.1. Uzlaştırmacılara Yapılan Ödemelerin Serbest Meslek Kazancı Açısından Değerlendirilmesi

GVK’nın (1961) 65. maddesine göre:

"Her türlü serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlar serbest meslek kazancıdır."

Dolayısıyla, uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin, serbest meslek kazancı olarak adlandırılabilmesi için öncelikle uzlaştırmacılık faaliyetinin, bir serbest meslek faaliyeti olup olmadığının tartışılması gerekmektedir. GVK’nın (1961) 65. maddesinin devamında serbest meslek faaliyetinin ihtiva etmesi gereken özellikler belirtilmiştir:

"Serbest meslek faaliyeti; sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin, işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır."

Uzlaştırmacılık faaliyeti, sermayeden ziyade şahsi mesaiye ve ilmi veya mesleki bilgiye dayalı olarak gerçekleştirilmekte ve işin mahiyeti ticari değildir. Bu yönleriyle serbest meslek faaliyetinin özelliklerini taşımaktadır. Ancak, uzlaştırmacılık faaliyeti Adalet Bakanlığı’na bağlı olarak devlet adına yapıldığından ve dosya görevlendirmelerini doğrudan Bakanlık yaptığı için Bakanlığın işveren olarak kabul edilmesi gerekir. Ayrıca, uzlaştırmacılara yapılan ödemeler Bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır. Bu yönleriyle, uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin serbest meslek kazancı olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

4.2. Uzlaştırmacılara Yapılan Ödemelerin Ücret Geliri Açısından Değerlendirilmesi

GVK'nın (1961) 61. maddesinde ücretin tanımı yapıldıktan sonra maddenin devamında, ücret sayılan ödemelere de yer verilmiştir. Ücret sayılan ödemeleri sıralayan beşinci bentte:

"Bilirkişilere, resmi arabuluculara, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler"

ücret olarak kabul edilmiştir. Uzlaştırmacılık faaliyetinin, kamuya bağlı olarak gerçekleştirilmesi ve Bakanlık tarafından uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin, uzlaştırmacıların gerçekleştirdikleri hizmet karşılığı olması, uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin ücret niteliği kazanmasında önemli unsurlardır. Ayrıca, kanun maddesinde ücret sayılan ödemeler başlığında "resmi arabuluculara" yapılan ödemelerin ücret kabul edilmiş olması, benzer yönleri bulunan uzlaştırmacılık faaliyetinden elde edilen gelirin de ücret olarak kabul edilmesini desteklemektedir. Ancak, kanun koyucunun uzlaştırmacılara yapılan ödemelerin hangi gelir unsuruna dâhil edileceği konusunda bir karışıklığın oluşmaması adına GVK'nın 61. maddesinde değişikliğe giderek, ücret sayılan ödemelerin beşinci bendine "uzlaştırmacılara" ifadesini eklemesi yerinde olacaktır.

4.3. Uzlaştırmacılara Yapılan Ödemelerin Diğer Kazanç ve İratlar Açısından Değerlendirilmesi

Diğer kazanç ve iratlar, GVK'nın yedinci bölümünde düzenlenmiştir. GVK'nın (1961) 80. maddesine göre diğer kazanç ve iratlar; "değer artış kazançları" ve "arızı kazançlar"dan oluşmaktadır. Değer artış kazançları, "mal ve hakların elden çıkarılması" neticesinde ortaya çıkan kazançlardır. Arızı kazançlarda temel husus ise gelir getirici faaliyetin geçici olarak yapılması, diğer bir ifadeyle süreklilik arz etmemesidir. Uzlaştırmacılık faaliyetleri neticesinde elde edilen kazancın değer artış kazancı olarak yorumlanabilmesi teknik ve hukuki açıdan mümkün değildir. Uzlaştırmacılık faaliyetinden elde edilen gelirlerin arızı kazanç olarak değerlendirilebilmesi de mümkün değildir. Zira uzlaştırmacılara, uzlaştırmacılık siciline kayıtlı oldukları sürece belli periyotlar halinde dosya görevlendirmeleri yapılmaktadır. Bu yönüyle hem faaliyet hem de faaliyet neticesinde elde edilen gelir süreklilik arz etmektedir.

5. Vergilemede Adaletle Ulaşmada Kullanılan Teknikler ve Vergi Adaleti Açısından Uzlaştırmacılık Ücretlerinin Değerlendirilmesi

Ücret geliri, bir kişinin çalıştığı iş veya meslekte elde ettiği maaş, ücret ve diğer gelirlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Resmî Gazete, 1982) 55. maddesinde, ücretin emeğin karşılığı olduğu ifade edilmiştir. Ücret geliri elde eden bireylerin, diğer gelir unsurlarından kazanç sağlayan bireylere göre mali güçlerinin daha düşük olduğu açıktır. Türkiye'de ücret geliri, devlet tarafından belirlenen asgari ücretin yanı sıra işveren tarafından belirlenen ücretler, primler, ikramiyeler vb. gibi birçok farklı gelir kaleminden oluşmaktadır. Ücret geliri önemli bir gelir kaynağıdır. Türkiye'de milyonlarca insan, geçimini ücret gelirinden sağlamaktadır. Ücret, GVK'nın (1961) 61. maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır:

"Ücret, işverene tabi belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir."

Bir ödemenin ücret sayılabilmesi için: Bir işverene tabi olması, belirli bir işyerine bağlı olma, hizmetin karşılığı olarak bir ödemenin yapılması gerekmektedir (Demirkan, 2015: 113). Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (2023) hazırladığı Ücret Geliri Elde Edenler İçin Vergi Rehberi'nde bu tanıma ek olarak şu ifadeler yer almaktadır:

"Gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde etmiş oldukları ücret gelirleri gelir vergisine tabidir. Ücret, bedensel ya da zihinsel bir emek karşılığında işverenden elde edilen"

hasılayı ifade eder. Bu hasıla para şeklinde olabileceği gibi aynı veya para ile temsil edilebilen menfaat şeklinde de olabilir."

Gerçek usule tabi ücretler, kaynakta kesinti ve beyan usulü ile vergilendirilmektedir. Ücret geliri elde edenlerin önemli bir kısmı kaynakta kesinti yöntemi ile vergilendirilmektedir. Bu yöntem ile vergilendirilen mükellefler beyanname vermemektedir. 319 Numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde (2022) şu ifade yer almaktadır:

"Ücret gelirleri genel olarak tevkif suretiyle vergilendirilmekte olup, yapılan kesintiler işverenler tarafından muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile beyan edilmek suretiyle ödenmektedir."

Kaynakta kesinti yönteminde mükellefler, vergi yükünü daha az hissetmektedirler. Zira henüz ödeme ellerine geçmeden, ilgili vergi dairesine, vergi sorumlusu olan işveren tarafından kesinti yolu ile vergi ödemesi yapılmaktadır. Bu yöntem, vergi alacağının tahsilini güvence altına almakta ve daha etkin bir şekilde tahsil edilmesini sağlamaktadır. Vergi borcunu ödeme süreci kısaldığından, daha fazla kişi kısa süre içerisinde vergilendirilmekte ve daha yüksek miktarda vergi toplanabilmektedir. Zira bu yöntem ile vergilendirilen bireyler, vergi afları ve vergi ertelemelerinden faydalanamamaktadırlar. Bireyler beyanname vermediği için temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları ücretin matrahından düşememektedirler; bu durum da vergi adaletini olumsuz etkileyebilmektedir (Yeniçeri, 2014: 81). Bununla beraber, diğer ücretler götürü usulünde vergilendirilmekte iken yapılan kanuni düzenlemeyle 01.01.2022 tarihinden geçerli olmak üzere "Diğer Ücretler" uygulaması yürürlükten kaldırılmıştır. 193 sayılı Kanunun (Resmî Gazete, 1961) 64. maddesinin yürürlükten kaldırılması nedeniyle, bu kapsamda bulunan hizmet erbabının vergi karnesi almasına ve karnesini vergi dairesine ibraz ederek vergilerini tarh ve tahakkuk ettirmesine gerek bulunmamaktadır. Bu kapsamda olanların 01.01.2022 tarihinden itibaren elde ettikleri, tevkif suretiyle vergilendirilmemiş ücret gelirleri, kanunun genel hükümlerine tabi olacaktır.

Vergi, kişilerin mülkiyetini oluşturan, gelir ve servet unsurlarını azaltan ve tüketim davranışlarını etkileyebilen bir faktör olduğundan, vergi yükünün adil ve dengeli dağıtılması oldukça önemlidir. Bu anlamda kişilerin gerçek anlamda mali gücünün olup olmadığının eğer varsa mali gücünün düzeyinin belirlenmesi gerekmektedir. Zira vergi teorisi literatüründe, vergilemede adaleti tesis etmeye yönelik birtakım teknikler belirlenmiştir. Bu teknikler; en az geçim indirimi, artan oranlılık, ayırma ilkesi ve muafiyet, istisna ve indirimlerdir. Kanun yapıcının, uzlaştırmacı ücretlerinin vergilendirilmesinde, bu tekniklere uygun davranması ve bu teknikleri uygulaması, daha adil vergi uygulamalarının hayata geçirilmesini sağlayabilmektedir. Zira Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Resmî Gazete, 1982) "Vergi Ödevi"ni düzenleyen 73. maddesinde, belirtilen tekniklere atıflar bulunmaktadır.

- "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür."
- "Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır."
- "Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır."
- "Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir."

En az geçim indirimi: Vergilendirmede mali güç kavramından ne anlaşılması gerektiğini ve kişilerin gerçek anlamda mali güçlerinin olup olmadığının tespiti için ortaya konulmuş bir tekniktir. En az geçim indirimi; mali gücünün, kişinin hayatını sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu geliri elde ettikten sonra başladığı kabulüne dayandırılır. Zira geçimini sürdürecekt düzeyde gelir elde edemeyenlerin ya da elde ettikleri gelirleri ancak geçimlerini sürdürmelerine yetecek düzeyde olan kişilerin, mali güçlerinin olmadığı ve bu nedenle de bu kişilere mükellefiyet tesis edilmemesi gerektiği savunulur (Kaplan, 2012: 369). Zira uzlaştırmacıların bir kısmı için gerçekleştirdikleri uzlaştırmacılık faaliyeti, kendilerine gelir sağlayan tek faaliyet olabilmektedir. Bu nedenle, ücret

tarifesinin düşüklüğü de dikkate alındığında, uzlaştırmacıların ücretleri, hayatlarını sürdürebilmelerine hem tek başına imkân sağlamamakta hem de bu ücretler üzerinden vergi kesintisi yapılması zaten az olan gelirlerinin daha da azalmasına neden olmaktadır.

Artan oranlılık: Kişilerin gerçek anlamda mali güçlerine ulaşılabilmesi ve adil bir vergilendirmenin yapılabilmesi için vergi matrahlarıyla orantı kurulması gerektiğini ifade etmektedir. Vergilemede artan oranlılık ile kişilerin vergi matrahı arttıkça, matraha uygulanacak vergi oranlarının da artması gerekmektedir. Zira tersi de mümkün olmalıdır; kişilerin vergi matrahlarının azalması sonucunda, matraha uygulanan vergi oranlarının azalması beklenir (Gökçay, 2017: 123). Böylelikle gelir ve servet durumlarının artması durumunda daha fazla oranlarda vergi alınması mümkün olabileceğinden, vergilemede adalete olumlu bir etki oluşturulmaktadır. Uzlaştırmacıların ücret gelirleri, artan oranlı gelir vergisi tarifesinde 1. dilime isabet eden ve en düşük vergi oranı olan %15 oranı üzerinden vergilendirilmektedir. Bunun nedeni, uzlaştırmacılara yapılan ücret ödemeleri toplamının 1. dilim kapsamında kalmasıdır. Zira bu durum aynı zamanda uzlaştırmacılara yapılan ücret ödemelerinin düşük olduğuna da işaret etmektedir.

Ayırma ilkesi: Emek faktörünün faaliyetinin fiziki güce dayalı olması ve gelir-servet unsurlarına erişiminin zor olması sebebiyle, emek gelirlerinin (ücretin) sermaye gelirlerine (faize) göre daha hafif vergilendirilmesi gerekliliğini tanımlamaktadır (Yeniçeri, 2014: 77). Zira emek faktörünü ve emeğin getirisi olan ücret gelirini korumayı ve görece avantaj sağlamayı hedefleyen bu ilke kapsamında, uzlaştırmacı ücretlerinin tayininde performans-ücret dengesinin olmayışı ve ayrıca bu ücretler üzerinden vergi kesintisi yapılması nedenleriyle gerek ücret adaletinin gerekse de vergi adaletinin zarar gördüğünü söylemek mümkündür. Bu kapsamda ayırma ilkesi gereğince emek gelirleri, sermaye gelirlerinden daha düşük oranda vergilendirilmelidir. Bu sayede emek karşılığı gelir elde edenlerin vergi yükü azalacak, yukarıda değinilen 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 73. maddesinde belirtildiği üzere maliye politikası sosyal amacını gerçekleştirecek ve toplumda vergi yükü adil dağıtılacaktır (Bay ve İnneci, 2017: 215).

Muafiyet, istisna ve indirimler: Vergi muafiyeti, belirli kişilerin vergilendirme alanı dışında bırakılarak, bu kişilerden vergi alınmamasını ifade eder. Vergi istisnası ise belirli konuların vergilendirme alanı dışında tutulması ve bu konulardan vergi alınmamasıdır. Vergi indirimleri ise belirli konular üzerinden alınması gerekenden daha az vergi alınmasını veya hiç vergi alınmamasını tanımlamaktadır. Vergi indirimleri genel olarak, oran ve miktar (tutar) indirimleri şeklinde gerçekleştirilir (Yoruldu, 2021: 29-30). Muafiyet, istisna ve indirimler, sosyal amaçla gerçekleştirdiklerinde ve gerçekten tanınması gereken kişilere ve konulara tanındıklarında, vergi adaletini iyileştirici etkileri olabilmektedir. Zira uzlaştırmacı ücretlerinin, gelir vergisi kanunu kapsamında "ücret istisnaları" kısmında sayılan "asgari ücret istisnasından" yararlandırılması veya tamamen bu kısımda yapılacak bir alt düzenlemeyle, vergi dışında bırakılması, vergi adaletinin tesisine olumlu katkı sunacaktır.

Uzlaştırmacı, şüpheli ile mağdur arasında müzakere gerçekleştirilmesini sağlayan ve bu müzakereleri yöneten, taraflar arasında anlaşmayı sağlayan, Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilen kişidir. GVK'nın (1961) 61. maddesinin hükmünde şu ifade yer almaktadır:

"Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartıyla kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez."

Bu hükümler çerçevesinde uzlaştırma faaliyetleri sonucu elde edilen kazançlar ücret olarak kabul edilip, ücret geliri hükümlerine göre vergilendirilmektedir. Uzlaştırmacılar, dosyadaki taraf sayısı, uzlaştırmanın olumlu ya da olumsuz sonuçlanması, uzlaştırmanın teklif aşamasında kalması gibi durumlarda Tablo 1'de gösterilen koşullara göre Tablo 2'deki gibi asgari ücret tarifi

kapsamında uzlaştırmacılara ödenirken %15 gelir vergisi ve ücret bordrosu düzenlenmesine bağlı olarak %9 civarında damga vergisi kesintisi yapılarak ödenmektedir.

Uzlaştırma faaliyetleri sonucunda elde edilen ücretlere, GVK'nın (1961) "Altıncı Bölüm-Müteferrik İstisnalar" başlığında yer alan 23. maddesinin birinci fıkrasının 18 numaralı bendinde yer alan gelir vergisi istisnası uygulanmalıdır. İstisna ile ilgili hüküm şu şekildedir:

"Hizmet erbabının, ödemenin yapıldığı ayda geçerli olan asgari ücretin aylık brüt tutarından işçi Sosyal Güvenlik Kurumu primi ve işsizlik sigorta primi düşüldükten sonra kalan tutarına isabet eden ücretleri. (Şu kadar ki, istisnayı aşan ücret gelirinin vergilendirilmesinde, verginin hesaplanacağı gelir dilim tutarları ve oranları istisna kapsamındaki tutarlar da dikkate alınarak belirlenir. Ödenecek vergi tutarı, bu suretle bulunan vergi tutarının içinden istisna tutara isabet eden kısım düşülmek suretiyle hesaplanır. İstisna nedeniyle alınmayacak olan vergi, ilgili ayda aylık asgari ücret üzerinden hesaplanması gereken vergiyi aşamaz. Birden fazla işverenden ücret alanlarda bu istisna sadece en yüksek olan ücrete uygulanır.)"

Bu düzenlemeler ile asgari ücret vergi dışı bırakılmış, asgari ücretin üzerinde ücret alanların da ücretlerinin, asgari ücretin gelir vergisi matrahına isabet eden kısmı gelir vergisinden istisna edilmiştir. Ayrıca bu konu çerçevesinde GVK'nın (1961) 86. maddesinde;

"Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş, 103. maddede yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan ücretler (Birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birinciden sonraki işverenden aldıkları ücretlerin toplamı, 103. maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı ve birinci işverenden alınan dâhil ücret gelirleri toplamı 103. maddede yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dâhil),"

bu ücretler için yıllık beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler için beyanname verilse dahi bu gelirlerin beyannameye dâhil edilmeyeceği ifade edilmiştir. Uzlaştırmacılar da tek işverene bağlı olarak çalışmaktadırlar ve tevkifat yoluyla vergilendirilmektedirler. Bu hüküm ve açıklamalara göre, uzlaştırma faaliyetleri sonucunda elde edilen ücret gelirlerine GVK'nın (1961) 23. maddesinin 1. fıkrasının 18 numaralı bendinde yer alan gelir vergisi istisnasının uygulanması gerekmektedir. Uzlaştırmacılar açısından, uzlaştırmacılık faaliyeti sonucu elde edilen ve aylık asgari ücretin altında kalan ücretleri istisna kapsamında kabul edilmelidir. Sonuç olarak uzlaştırmacılara ödenen ücretlerin vergilendirilmesi, vergileme eşitlik ve adalet ilkelerine ters düşmektedir.

Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi her yıl için bir defa belirlenmekte ve yıl içerisinde yapılan tüm uzlaştırmacılık faaliyetlerine tarifede belirlenen ücretler ödenmektedir. Türkiye'nin içinde bulunduğu enflasyonist ortam ve uzlaştırma giderleri göz önüne alındığında, Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi'nin yetersiz kaldığı söylenebilir. Bu anlamda uzlaştırmacı asgari ücret tarifesinin, en azından ekonomik konjonktür düzelinceye kadar yılda iki defa belirlenmesi adil ücretlendirme açısından bir gerekliliktir. Bu nedenlerle uzlaştırmacılara ödenen ücret gelirlerine vergi kesintisi uygulanması, uzlaştırmacıların aleyhine bir sonuç doğurmaktadır. Tevkifat usulüne göre vergilendirilen uzlaştırmacılar, yaptıkları giderleri (yol masrafları, taraflarla görüşürken ikram giderleri, iletişim giderleri, bilgisayar kullanımı sonucu elektrik, fotokopi, yazıcıdan çıktı alma masrafları ve diğer kırtasiye masrafları gibi) vergi matrahından düşemedikleri için, beyan usulü ile vergilendirilen bireylere göre dezavantajlı konuma düşmektedirler. Zira her ne kadar CMK'nın 253. maddesinin 22. Fıkrasında;

"Uzlaştırmacıya Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen tarifeye göre ücret ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır."

hükmü bulunsa da “diğer uzlaştırma giderleri” ifadesi muğlaklık ihtiva etmekte, bu noktada da görevlendirmeyi yapan merci uzlaştırmacı ücreti dışında başka bir ek ücret takdir etmekten kaçınılabilmektedir. Zira uzlaştırmacıların, yukarıda bahsedilen uzlaştırma faaliyetleriyle ilgili tüm masraflarını belgelendirebilmeleri de pratik olarak mümkün olamayabilmektedir. Ayrıca uzlaştırma faaliyetleriyle ilgili yapılan tüm masraflar belgelendirilmiş olsa dahi “*ödemesini yapıp, yapmama*” görevlendiren merciin takdirine bırakılmıştır. Bu sayılan durumlar, uzlaştırmacıların vergi yükünün artmasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla vergilendirmede mali güç ile ayırma ilkelerinin etkinliği zayıflayabilmektedir.

6. Sonuç

Türkiye’de uzlaştırma, mağdur ile şüpheli arasında anlaşmayı, maddi ve manevi zararların hızlı bir şekilde karşılanmasını temin etmek amacıyla, alternatif bir çözüm yolu olarak, CMK’da yer alan bir kurumdur. Uzlaştırma müessesesi sayesinde kişiler arasında vuku bulan anlaşmazlıkların belirli bir kısmı yargıya taşınmadığından, yargının iş yükü hafifletilmektedir. Bu bağlamda usul ekonomisi ilkesi tüm yönleriyle gözetilmekte ve kişilerin makul bir süre içerisinde adil yargılanma hakkı korunmaktadır. Uzlaştırmacılar, uyuşmazlık dosyasının tarafları arasında, devleti temsilen elçi görevi üstlenerek, uzlaştırma müzakerelerini yönetmektedirler. Uzlaştırmacılar, Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi’nde yer alan tutar aralıklarında, ücret geliri elde etmektedirler. Zira uzlaştırmacılara yapılan ödemeler, GVK açısından ücret geliri kabul edilerek, bu kapsamda vergilendirilir.

Uzlaştırma faaliyetleri sonucu elde edilen ücret gelirlerinin vergilendirilmesi, vergi adaletini etkilemektedir. Vergi adaleti, ülkelerin vergi sistemi ve maliye politikalarının etkinliği ile doğrudan ilişkilidir. Vergi yükünün adil dağıtılması, vergi oranlarının makul seviyede olması ve ayırma ilkesine uyulması, vergilemede adaletin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Vergi adaleti hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ekonomik istikrar sağlamak için önemlidir. Adil bir vergilendirme, vergi sisteminin daha etkin bir hale gelmesini sağlamakta, bu durum toplumsal refah artışını ve gelir dağılımında adaleti destekleyebilmektedir. Vergi yükünün, kişilerin mali güçlerine göre ölçülü dağıtımı, vergi adaletinin sağlanması açısından oldukça önemlidir. Vergi adaletinin sağlanması amacıyla; aynı mali durumda olan bireylerden aynı oranda vergi alınması (yatay adalet), farklı mali durumda olan bireylerden ise farklı oranlarda vergi alınması (dikey adalet) gerekmektedir.

Türkiye’de ücret geliri elde edenlerin üzerindeki vergi yükü incelendiğinde, vergilendirme yöntemlerindeki farklılıklar nedeniyle vergi adaletinin bozulabildiği görülmektedir. Bu adaletsizlik, ücret gelirlerinin kendi içinde tek bir usulde vergilendirilememesinden kaynaklanmaktadır (Ertekin, 2021: 281). Aynı zamanda, ücret geliri elde edenlerin, vergilemede stopaj usulüne tabi olmaları dolayısıyla yıllık beyanname düzenleme mecburiyetinde olan mükelleflerden farklı olarak, giderlerini vergi matrahından indirememeleri, emek gelirinin korunması açısından sorun teşkil etmektedir. Bu bağlamda, uzlaştırmacı ücretleri kapsamında vergi adaletinin tesisi için iki çözüm yolu önerilmektedir. Bunlardan ilki; uzlaştırmacıların ücretlerine, GVK’nın 23. maddesinin 1. fıkrasının 18 numaralı bendi hükümlerinin uygulanmasının gerekliliğidir. Diğer bir ifadeyle, uzlaştırmacıların aylık asgari ücretin brüt tutarını aşmayan ücret gelirlerinden stopaj (vergi kesintisi) yapılmamalıdır. Bu durum, anayasal vergilendirme ilkelerinden ölçülülük ve eşitlik ilkelerine aykırılık arz ederek, vergi adaleti ilkesini zedelemektedir. Uzlaştırmacı ücretleri açısından vergi adaletini sağlamaya yönelik diğer çözüm önerisi ise GVK’nın 23. maddesinin 1. fıkrasına ayrı bir bent eklenmek suretiyle “uzlaştırmacı ücretlerinin, gelir vergisinden istisna tutulması” sağlanabilir. Uzlaştırmacılara ödenen ücretlerin, kısmen veya tamamen, GVK’da yer alan ücret geliri istisnası kapsamında tutulması oldukça önemlidir. Bu kapsamda hem uzlaştırmacılara ödenen ücretlerin vergilendirilmesi hususunda adaletin tesisi hem de ücret geliri elde eden tüm bireyler açısından vergi adaletini temin etmek amacıyla Türk vergi sisteminde ücret geliri ile ilgili hükümler yeniden düzenlenmelidir.

Uzlaştırmacılara yapılan ödemeler, gelir vergisi kanunu açısından net bir biçimde ücret geliri sınıfına dâhil edilmediğinden, hukuk sistemi içinde ve toplum nazarında, uzlaştırmacılık faaliyetinin gönüllülük esasına dayalı olarak yapıldığı yönünde yanlış bir algı söz konusu olabilmektedir. Zira uzlaştırmacılar, arabulucular gibi liyakat esaslı çerçevesinde mevzuat bilgisine sahip olmak ve mesleki yeterlilik sınavını kazanmak şartıyla uzlaştırmacılık faaliyetine başlayabilmektedirler. Dolayısıyla mesleki yeterlilik ve yarışma sınavı yapılarak, sicile kabul edilen uzlaştırmacıların faaliyetlerinin, bu gerekçelerle gönüllülük esasına dayandırılması teknik açıdan kabul edilemez. Aynı zamanda uzlaştırmacıların gerçekleştirdikleri uzlaştırmacılık faaliyetleri, dosyanın tarafları açısından önemli hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Zira Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (Resmî Gazete, 1932) 38. maddesi gereği yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden kabul edilmektedir. Buna istinaden Şüpheli hakkında bu belgeye dayanılarak icra takibi süreci başlatılabilmektedir. Diğer taraftan dosyanın uzlaştırmacıya sevki ile birlikte hükümlü hakkındaki ilamın infazı durdurulabilmektedir. Aynı zamanda uzlaşmanın sağlanması durumunda, hükümlü hakkında tahliye ve davanın düşmesi kararı da verilebilmektedir.

Toplumsal adaletin tesisi açısından önemli bir aktöre dönüşen uzlaştırmacıların ücret tarifeleri yetersiz kalmaktadır. Örneğin, CMK (2004) 253. madde 1-b-10 bendi hükmüne göre “*çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçu*” da CMK (2004) 253. madde 1-a’da belirtilen “*şikâyete bağlı hakaret, tehdit gibi suçlar*” da uzlaşma hükümlerine tabidir. Bu bağlamda, uzlaştırmacı asgari ücret tarifelerinin “*suçun ağırlığı*” dikkate alınarak sınıflandırma yapmak suretiyle belirlenmesi daha yerinde olacaktır. Zira suçun ağırlığıyla birlikte uzlaştırmacının sarf etmek zorunda kaldığı emek ile suçun uzlaştırmacıda oluşturduğu psikolojik yük farklılaşabilmektedir. Bu nedenle asgari ücret tarifesinin, bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi, ücret gelirlerinde adaletin tesisine olumlu katkıda bulunacaktır. Diğer taraftan uzlaştırmacıların, uzlaştırma faaliyetlerini yürütürken yaptıkları masraflar kısmen veya tamamen ödenmemektedir. Uzlaştırmacıların uzlaştırma faaliyetini gerçekleştirirken, görevleriyle ilgili yapmış oldukları makul masrafların tamamı, belgelendirme mecburiyeti olmaksızın (her bir dosya için uzlaşmanın sağlanıp sağlanmadığına bakılmaksızın maktu bir tutar belirlenebilir), görevlendirmeyi yapan merci tarafından ödenmelidir. Burada görevlendirmeyi yapan merciin takdirine bırakılmaksızın CMK’ya açık hüküm konulmalıdır. Buna istinaden CMK’da düzenlenen “diğer uzlaştırma giderleri” lafzına, kanun koyucu tarafından örneklendirme yapılmak suretiyle açıklık getirilmelidir. Son olarak, uzlaştırmacılık faaliyetinin dışında başka bir gelir getirici faaliyeti bulunmayan uzlaştırmacılar sosyal sigorta sisteminin dışında bırakılmaktadır. Uzlaştırmacıların, faaliyetleri esnasında, ortaya çıkabilecek olası risk ve tehlikelere karşı güvence olarak kısmi süreli biçimde de olsa sigortalarının Bakanlık tarafından yapılması, emek faktörünün korunması açısından oldukça yerinde olacaktır.

Kaynaklar

- Adalet Bakanlığı. (2024). *Adalet istatistikleri 2023*. Yayın No: 18. <https://tinyurl.com/5am3a54k>
- Adalet Bakanlığı. (2025a). *Uzlaştırmacı listesi*. <https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Home/UzlastirmaciListele>
- Adalet Bakanlığı. (2025b). *Ulusal yargı ağı projesi uzlaştırmacı portal*. <https://uzlastirmaci.uyap.gov.tr/giris>
- Akçay, P. (2011). Onarıcı adalet modeli çerçevesinde uzlaştırma ve çocuk mahkemelerinde uygulanması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 129-144. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pausbed/issue/34721/383889>
- Bay, H. ve İnneci, A. (2017). Vergi adaleti açısından Türkiye’de ücret gelirlerinin vergilendirilmesi. *International Journal of Public Finance*, 2(2), 196-219. <https://doi.org/10.30927/ijpf.327776>
- Demirkan, B. (2015). Ücret gelirlerinin vergilendirilmesi. *Vergi Raporu* (Gelir Vergisi Özel Sayısı/186), 112-131. <https://tinyurl.com/2x89fv3c>

- Ekici Şahin, M. ve Yemenici, K. (2018). 6763 sayılı kanunla yapılan değişiklikler ışığında ceza muhakemesi hukukunda uzlaştırma. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 445-507. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eruhfd/issue/37046/425593>
- Ertekin, Ş. (2021). Türkiye’de ücretler üzerindeki mali yükün adalet ilkesi açısından değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1), 281-308. <https://doi.org/10.37880/cumuiibf.909506>
- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2023). Ücret geliri elde edenler için vergi rehberi. https://www.gib.gov.tr/vergi-konulari/1_bireysel/11_ucret_geliri/11
- Gökçay, Ş. E. (2017). Türk vergi sisteminde vergi ödeme gücüne ulaşma teknikleri. *Journal of Life Economics*, 4(3), 113-133. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jlecon/issue/37047/425897>
- Günay, F. (2019). *Türk ceza hukukunda uzlaştırma ve uzlaştırmacının önemi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yalova.
- Kaplan, R. (2012). En az geçim indirimine ilişkin bazı yabancı ülke uygulamaları ve Türkiye açısından değerlendirmeler. *Maliye Dergisi*, (163), 367-388. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/163-20.pdf>
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (15. baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Resmî Gazete. (1932, 9 Haziran). 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf>
- Resmî Gazete. (1961, 6 Ocak). 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=193&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=4>
- Resmî Gazete. (1982, 20 Ekim). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17844.pdf>
- Resmî Gazete. (2004, 17 Aralık). Ceza Muhakemesi Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271-20110808.pdf>
- Resmî Gazete. (2017, 5 Ağustos). Ceza Muhakemesi Uzlaştırma Yönetmeliği, 4 Numaralı Maddesi, 1 Numaralı Fıkrası, K Bendi. (2017). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170805-4.htm>
- Resmî Gazete. (2018a, 5 Ocak). 2018 Yılı Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170805-4.html>
- Resmî Gazete. (2018b, 31 Aralık). 2019 Yılı Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181231M4-14.htm>
- Resmî Gazete. (2020a, 9 Şubat). 2020 Yılı Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/02/20200209-10.htm>
- Resmî Gazete. (2020b, 31 Aralık). 2021 Yılı Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201231M5-5.htm>
- Resmî Gazete. (2021, 31 Aralık). 2022 Yılı Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/12/20211231M7-3.htm>
- Resmî Gazete. (2022a, 27 Ocak). 319 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği. <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/01/20220127-5.pdf>
- Resmî Gazete. (2022b, 17 Aralık). 2023 Yılı Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/12/20221217-13.htm>
- Resmî Gazete. (2023, 31 Aralık). 2024 Yılı Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231231-3.htm>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025, 12 Şubat). Enflasyon ve fiyat istatistikleri, 2018-2024, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=enflasyon-ve-fiyat-106>
- Yeniçeri, H. (2014). Ücret gelirlerinin vergilendirme usulleri ve vergi adaleti. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 77-85. <http://aksarayiibd.aksaray.edu.tr/tr/pub/issue/22547/240969>
- Yoruldu, M. (2021). *Gelir vergisinde teşvik uygulamaları (muafiyetler, istisnalar ve indirimler)*. Gazi Kitabevi.